

čamo se i pesničkim slikama koje su same po sebi vizuelizovane dramske situacije. Dakle, i u ritualu stvaranja ili pak obnavljanja pesme, Pavlović bez sumnje pronalazi mogućnost nove provere, iznudenog dijaloga, jedne nove *dvojnosti* bez koje uostalom i nismo nikako i koja nas, svakojake, nagoni na večito sumnjičave iskaze. Za Pavlovića, zna se, najveća opasnost intelektualne poezije jeste *ubedenost*. Pominjao ju je, svojevremeno, povodom Jetrove poezije. Međutim, sve se više čini, da je u slučaju tobože razmišljeno hladne i neprerušene umne lirike njegovog vlastitog slučaja ubedenost rezultirala ubedljivošću. Ubeđujući nas iz knjige u knjigu u veliku sumnju ovog sveta, u dvojnost, bar u dvojnost svakog iskaza, polazeći od osnove dijaloga a pronalazeći i u svetu prirode i u urbanom svom kosmosu mnogo šta što je stoliko nailazilo u prostore nove pesme, dakle, one koja je jedino dostojna predviđanja, Pavlović je unekoliko čitavu svoju liriku ostvario i kao mnogoznačni, negovani a neminovni *dijalog* sa ranijim pesničkim iskustvom, sa tradicijom koju je prihvatao, u isti mah je odbacujući u njenim paradnim, tobože reprezentativnim, parafrazerskim i efemernim oblicima. Tako se jedna dramska forma pretapa, do vrha ispunjena sudbinama onog *drugog* sveta, u misaoni tipik. U zvezdano uporište ideje. U *Iteji*, jednoj od manje poznatih Pavlovićevih pesama, ima strofa koja, u dosegnutoj vizuelnosti, inspirisano i senzualno, tu dvojnost, tu dvojinu mogućnosti iskazuje kao čistotu mediteranskog pejzaža:

*Zar je sve satkano od ženskih niti?
Čim sideš malo, svet je ženskog pola.
Pogledaj tajanstvo tog osnovnog brda:
Dve dojke na litici stoje,
razne: jedna od sedefa i svežeg jutra
za potiljak te hvata i zove u neprovidni vir,
a druga, materinski sinja
toplo ti dotiče obraz
i gleda u tēbi stradalnika.
Obe na jednom telu:
izdužen zalogaj devojke,
i karlica majke kao kružna uspavanka.
Glavu im skriva dubok oblak
u kome se prinosi žrtva,
tamo sad tvoje telo gori.*

Uostalom, ona dva razna trena koja se spominju u Pavlovićevoj pesmi Anica Savić – Rebac, u vezi s imaginarnom šetnjom Atenom, pre svega napominju prolaznost prošlosti, ostanak i opstanak večitih, neizlečivih, bolnih i svečanih otkrovenja bez kojih nema ničega, ni distance, ni njenog ukidanja. Čak bi se smelo napisati kako je tzv. objektivnost Pavlovićevih lirskih iskaza umnogome varljivo sugerisana tom dvojinom, tom umnoženom, tom dvostrukom situacijom vlastite misli. Pesnik je nalik na vlastitu tribinu, na svet jedinstva u kome, kao ono u davnoj pesmi *Kola prolaze starim svetom* opet dva dubretara, Jovan i Janko, kao savremeni naši jevandelisti spavajući bude urbane horizonte, ali i našu savest.

U iskošenim ogledalima Pavlovićeve literature, koja čak i svoje vlastite projekcije osmatraju izdaleka i izbliza, u isti mah, dvojnost ovoga sveta jedna je od osnovnih – najbitnijih slika. Nije u pitanju pretpostavka, već pre svega ukupnost dojma o večito prolazničkoj dinamici svega onoga što za tili čas postaje prošlost, pa svakako i ona prošlost koja dugo traje. Bar u dve ravni sagledava se i ovde ukupnost iskustva. I bar dvema stazama polazimo u pohode onoj poslednjoj tajni koje se lirski instinkt Miodraga Pavlovića i užasava, ali kojoj tako dramatično i tako uporno teži svim svojim stremljenjima. Jedna druga projekcija uvek se sluti na njegovim pesničkim horizontima, i jedan drugi saputnik uvek se, kao na nekadašnjim nadrealističkim kolažima od papir mašea lako može prepoznati na svim njegovim pesničkim pohodima. Artikulisane njegove ispovesti koje toliko malo ostavljaju mogućnosti za proizvoljnost pre svega su sklopljene i u bliskoj povezanosti sa saznanjem o komplementarnosti utisaka, o ništavilu naših tzv. totalnih slika. Od magične fragmentarnosti savremenog sveta, od njegove mozaične, srećom nedefinisane i neodredljive plazme, Pavlovićeva lirika je, u svom poretku bola, ali i svetlosti, osvojila mogućnost da sugeriše upravo tu izuzetno značajnu dvojnost ostatka, tu neprevaziđenu magiju komešanja, menjanja, mnoštva. Razloge za taj izuzetan rezultat otvorenosti, što će reći mogućnosti nastavljanja, svakako valja tražiti i u nadahnutoj sintagmi divljenja i užasa, i opet: bola i svetlosti koju je uspevao da pronade i u vremenima grčkim, i u kontinentima kineskim, i u pejzažima beogradskim.

Ko odbija da ponavlja, odbija da stvara. Tako se naoko marginalni Pavlovićev odnos sa fenomenom dijaloga, ali istovremeno i sa predskazanjem dvojnosti, pretočio u sintaksu etičke određenosti, upozorenja koja posežu za ukupnošću, nikada za rigidnim prividom tzv. istine. Svakako, dijalog je u osnovi svih Pavlovićevih iskaza. Dijalog kao kontekst, dijalog kao očajnički potez prevladavanja samoće, dijalog kao istraživanje, napokon.

Janko Kubinjec

NEKA ELEMENTARNA PITANJA

*Kome napisati pesmu
u ovoj nestašici
žena
Na tezgi su ostale
samo polovne dame
raskopčane do ushićenja
usijane
kao pamet izludelog Sokrata
na bazi filozofije*

*O, ja nikada nisam
raskopčao damu
u kiši koja satire
greh gospodnji
na ispućalom tlu hodočasnika*

*Kome napisati pesmu
u ovoj tišini ovozemaljskoj
koja se ne ume predati ničemu
čak ni sopstvenom ćutanju*

*Kome prosuti mozak
u ovoj nestašici
pameti
da li su dame ikada
posedovale čistotu
da li su posedovali ljudi*

*O, ja nikad nisam
raskopčao damu*

NOĆ FILOZOFA

*Legao sam na svoju staru
na kojoj su ležala
pokolenja
Od prve antičke iskre
i pre
Izboranu kao dugogodišnji
trud ratara
neshvaćenu, varanu, psovanu
ujedanu, suđenu, prokletu
Vreću
kao jagoda u ustima devojčice
zagledane u Velika kola
Legao sam iznenada
da nije stigla sakriti sredinu
ni bok
svoj topli miris vekova
Disao u nju
kao vampir
U dlanove je stavljao
kao pasulj
za gatanje sreće
I opet bio s njom
u svim vodama
o kojima Dunav
ne zna ni kap*

Laslo L. Blašković

*U prozoru je bila knjiga
kao pupak biljke mesožderke
(pupak
biljka
mesožderka)*

*I jedna muva
je navaljivala
glavom kroz staklo*

*Rekoh joj
Hej muvo
prodi kroz moju kožu*

Onda sam je pljunuo

*Ispljuvak se razlio
u krake*

*Da je neko fotografisao ovo
bila bi
knjiga koju dodirujem prstima
muva
i nit pljuvačke iz mojih usta
koju držimo zubima
s jedne strane muva
s druge ja*

*A sve izbljuvano
mesečevom surutkom.*

STID NA LASTIŠU

*U antikvarnici na uglu
ukrao sam knjigu
i držeći je
između zgloba šake i kuka
zakoračio u ulicu*

*Nečiji prsti
iščupali su je
te je moja ruka
još tren oblikovala prazno
pre no što sam osetio
da knjigu više ne dodirujem*

*Okrenuvši se
video sam
prodavačicine zelene vene
starih ruku
plave tanke žilice na slepoočnici
niti puteva krvi
u njenim iskolačenim očima
nažderane gliste na vratu
osetio
tude prskalice tačkica pljuvačke
na licu
i njen visok uzbuđeni glas
upao mi je kao trun u oko*

*Potrčao sam
i trčao
do brzog srca
do znoja
ne mičući se s mesta
i nazirući kraj sebe
belinu lastiša
oko nogu devojčica
koje u igri
drže
i iznenadnu prisutnost i vidljivost
onog ušivenog lastiša
pri vrhu gaćica
one što skače*